

Uloga socijalnog kapitala menadžera u postizanju poslovnih rezultata

Radman-Funarić, Mirjana

Source / Izvornik: **Proceedings of 5th International Conference "Vallis Aurea" focus on reseach and innovation, 2016, 429 - 437**

Conference paper / Rad u zborniku

Publication status / Verzija rada: **Published version / Objavljena verzija rada (izdavačev PDF)**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:112:288515>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-11-23**

VELEUČILIŠTE U POŽEGI
STUDIA SUPERIORA POSEGANA

Repository / Repozitorij:

[Repository of Polytechnic in Pozega - Polytechnic in Pozega Graduate Thesis Repository](#)

THE ROLE OF MANAGER'S SOCIAL CAPITAL IN BUSINESS RESULTS ACHIEVEMENT

ULOGA SOCIJALNOG KAPITALA MENADŽERA U POSTIZANJU POSLOVNIH REZULTATA

RADMAN-FUNARIC, Mirjana

Abstract: *The aim of this article is to show the results of the empirical research on the relation and connection of manager's social capital in companies associated in clusters with their assessment of activities in the clusters or to determine if greater business cooperation within the clusters and better financial support of institutions is positively associated with trust, networking, respecting the norms of citizens or is it the result of the overall social capital. For this purpose the parametric (Canonical correlation analysis; CCA) and nonparametric statistical method (Kendall Tau-b correlation; τ_b) is used in order to avoid reasoning using only one method.*

Key words: *social capital, trust, network, business results*

Sažetak: *Cilj rada je prikazati rezultate empirijskog ispitivanja odnosa i povezanosti socijalnog kapitala menadžera u poduzećima udruženim u klasterne s njihovom procjenom aktivnosti u klasterima, odnosno potrebno je utvrditi, kako se pretpostavlja, je li veća poslovna suradnja poduzeća unutar klastera i veća financijska potpora institucija pozitivno povezana s povjerenjem, umrežavanjem, poštivanjem normi od strane sugrađana ili je rezultat ukupnog socijalnog kapitala. U tu svrhu korištena je parametrijska (Canonical correlation analysis; CCA) i neparametrijska statistička metoda (Kendall Tau-b correlation; τ_b) kako bi se izbjeglo zaključivanje upotrebom samo jedne od metoda.*

Ključne riječi: *socijalni capital, povjerenje, udruživanje, poslovni rezultati*

Author's data: Mirjana, Radman-Funarić, dr.sc. prof.v.š., Veleučilište u Požezi, Vukovarska 17, Požega, Hrvatska, radmanfunaric@vup.hr

1. Uvod

Objašnjavanje socioloških pojava s kojim se veže pojam socijalni kapital ranijeg je datuma [9], [13], [16], no razlaganje koncepta socijalnog kapitala pripada novijoj literaturi [4], [5]. Put razvoja koncepta socijalnog kapitala opisan je riječima: „Koncept socijalnog kapitala izvorno je oblikovan u sociologiji, svoju punu primjenu doživio je u političkim istraživanjima iz kojih se proširio na druge društvene znanosti, napose ekonomiju.“ [23,13]. Upravo zbog svoje široke upotrebe te zbog različitog mjerenja, koncept socijalnog kapitala doživio je i kritike [12], [18]. Govoreći o postojanosti socijalnog kapitala Fidrumc kaže da je dosta današnjeg socijalnog kapitala nastao u nedavnoj prošlosti i ne može se pripisati dugoročnom povijesnom naslijeđu [7]. Prema mnogim autorima pokazatelji socijalnog kapitala pozitivno se uzajamno vežu s pokazateljima gospodarskog djelovanja [10], [19], [25], [6], [11], [15], [20] [2] te [1] iako rezultati njihovog istraživanja upućuju i na različite zaključke. U skladu s tim istraživanjima, predmet empirijskog istraživanja u ovom radu vezan je uz istraživanje povezanosti socijalnog kapitala menadžera poduzeća koja su članice klastera i njihove percepcije aktivnosti unutar klastera. Odnosno istraživanjem je potrebno utvrditi koji je element socijalnog kapitala najviše povezan s poslovnim performansama klastera, mjerenim razmjenu informacija među članicama, zajedničkom edukacijom zaposlenika, zajedničkim ulaganjem u istraživanje i razvoj te istraživanjem tržišta, suradnjom sa sveučilištima, fakultetima i istraživačkim centrima, zajedničkom promidžbom, nastupom prema partnerima i na sajmovima, financijskom potporom Vlade, lokalne samouprave i potpornih institucija.

2. Socijalni kapital menadžera i percepcija aktivnosti klastera

Provedeno istraživanje prikazano u ovom radu građeno je na definiciji socijalnog kapitala Svjetske banke [27,1] po kojoj se socijalni kapital odnosi na institucije, odnose i norme, a čine ga tri dimenzije: socijalno povjerenje, udruživanje i poštivanje normi kako ih je predstavio Štulhofer [26]. Percepcija važnosti poštivanja normi (koju možemo promatrati u okviru pojma oportunitizam) istražena je u okviru prve dimenzije socijalnog kapitala, nazvane socijalno povjerenje, zajedno sa uopćenim povjerenjem u druge ljude i povjerenjem u institucije, dok je ocjena poštivanja normi sugrađana istražena kao treća dimenzija socijalnog kapitala i predstavlja percepciju razine korupcije u životnom okruženju. Udruživanje, aktivno i pasivno predstavlja drugu dimenziju socijalnog kapitala istraženu u ovom radu. Cilj rada je prikazati rezultate ispitivanja povezanosti razine socijalnog kapitala menadžera u poduzećima koji su udruženi u klastera s njihovom procjenom aktivnosti u klasterima.

3. Izbor uzoraka i metodološki okvir istraživanja

Podaci za empirijsko istraživanje o razini socijalnog kapitala članica klastera te poslovnih performansi klastera, pod nazivom *Istraživanje utjecaja socijalnog kapitala na razvoj klastera*, prikupljeni su anketom provedenoj neizravnim pristupom putem alata LimeSurvey, slanjem anketnih upitnika na elektroničke adrese predstavnika

članica klastera, u razdoblju od 20. lipnja do 20. prosinca 2012. godine. Upitnik je prosljeđen neposredno na 312 elektroničkih adresa menadžera poduzeća koji su pri istraživanju *Klasteri u Republici Hrvatskoj 2011.* [3,10] bili članice klastera. Od ukupno pristiglih 114 popunjenih upitnika 104 su u potpunosti popunjena (76 menadžera malog poduzeća, 24 srednjeg poduzeća i 4 velikog poduzeća). Budući da je upitnik prosljeđen svim članovima populacije, uzorak predstavlja osobe koje su samoselekcijom odgovorile na upitnik.

Upitnik je sastavljen po uzoru na dijelove upitnika Svjetskog istraživanja vrijednosti (WVS) [30] kojim se ocjenjuje razina socijalnog kapitala, pri čemu je od ispitanika traženo da iskaže stupanj slaganja s određenom tvrdnjom na petostupanjskoj skali Likertovog formata. Uopćeno povjerenje obuhvaća tvrdnje: Većini ljudi se može vjerovati, Većina ljudi će Vas prevariti ukoliko su prisiljeni, Većina ljudi će Vas prevariti ako to može, Treba biti jako oprezan u odnosu s ljudima i Većina ljudi će vam vratiti uslugu koju ste im napravili. U okviru povjerenja u institucije ispitano je povjerenje u vladu, lokalnu upravu, sabor, policiju, pravni sustav i sindikate. U okviru poštivanja normi samih ispitanika ispitano je stajalište o njihovom osobnom (ne)utemeljenom traženju socijalnih povlastica (npr. neopravdano traženje socijalne pomoći, fiktivno zapošljavanje zbog porodijskog dopusta i sl.), varanju na porezu, primanju i davanju mita. Rezultati istraživanja dali su prikaz prve dimenzije socijalnog kapitala ispitanika. U okviru druge dimenzije socijalnog kapitala, udruživanje je mjereno članstvom u osam raznih udruženja i to: profesionalnim, političkim, ekološkim, dobrotvornim udrugama, sindikatu, sportskim i rekreacijskim klubovima, crkvenim i vjerskim organizacijama, umjetničkim i kulturnim društvima, na ordinalnoj ljestvici od „nisam član“ (vrijednost 0), preko „da, ali ne aktivan član“ (1) do „aktivan član“ (2). Na taj način je omogućeno razlikovanje aktivnog od pasivnog članstva i njegovo mjerenje. Budući da potvrda članstva u jednom udruženju ne isključuje potvrdu u drugom, istraživanjem je omogućeno mjerenje i višestrukog članstva ispitanika. Treća dimenzija socijalnog kapitala ispitana je stajalištem ispitanika o poštivanju normi, ali ne osobnom nego sugrađana.

Upitnik o istraživanju razine socijalnog kapitala i poslovnih performansi klastera sadrži i procjenu ispitanika o aktivnosti klastera (Tablica 1., stupac 8) čiji su član, iskazivanjem stupnja slaganja s određenom tvrdnjom na Likertovoj skali.

Kako bi se provjerilo čine li pojedine skupine tvrdnji menadžera vezanih uz dimenzije i elemente socijalnog kapitala jednodimenzionalnu skalu, odnosno može li se *faktorski skor* [14] uzeti kao zajednička mjera pojedinih elemenata socijalnog povjerenja (Tablica 1., oznake M1, M2 i M3) čestice su podvrgnute analizi glavnih komponenti s varimax rotacijom. U ponovljenom postupku, kod uopćenog povjerenja u skladu s Kaiser-Guttmanovim kriterijem, ekstrahirana su četiri faktora koji čine jednofaktorsko rješenje (s ukupno 45,96% protumačene varijance) te su faktorski rezultati korišteni kao mjera povjerenja u druge ljude. Komponentna analiza dala je jednofaktorsko rješenje i kod ostalih skupina tvrdnji: povjerenje menadžera u institucije, kao drugog elementa socijalnog povjerenja s 57,7% protumačene varijance manifestnih varijabli, važnost poštivanja normi u vidu opravdavanosti određenih oblika ponašanja, odnosno oportunitizma kao trećeg elementa socijalnog

povjerenja s 60,17% protumačene varijance te percepcija učestalosti oblika ponašanja kod sugrađana (Tablica 1. oznake od M6 do M9) koji su poslužili kao percepcija razine korupcije kod sugrađana, kao treće dimenzije socijalnog kapitala, s 66,70% protumačene varijance.

Udruživanje, druga dimenziju socijalnog kapitala (Tablica 1., oznake M4 i M5), mjereno je članstvom predstavnika članica klastera u osam raznih udruženja na ordinalnoj ljestvici od „nisam član“ (vrijednost 0), preko „da, ali ne aktivan član“ (vrijednost 1) do „aktivan član“ (vrijednost 2). Zbog ordinalnosti varijabli nije računata faktorska struktura, a indeks udruživanja dobiven je zbrajanjem vrijednosti na pojedinim varijablama, odnosno varijablama koje označavaju članstvo u pojedinim udruženjima. Tvrdnje vezane uz procjenu aktivnosti unutar klastera podvrgnute su komponentnoj analizi s varimax rotacijom kako bi se utvrdila njihova dimenzionalnost. Rezultati pokazuju jednofaktorsku soluciju s 59,4% protumačene varijance, čime se opravdava korištenje faktorskih rezultata kao mjere percepcije aktivnosti unutar klastera.

U analizi dobivenih rezultata istraživanja upotrijebljene su dvije metode u analizi, odnosno analiza je izvršena u dva koraka. Razlog tome je navod Peiró-Palomina i Forte Deltella [17,1] prema kojima je trećina europskog proračuna posvećena regionalnim politikama, a unatoč tome: 1) rezultati istraživanja socijalnog kapitala na regionalni razvoj u europskim zemljama proturječe predviđanjima predstavljenim u teoriji socijalnog kapitala na nacionalnoj i na regionalnoj razini; 2) dosadašnja istraživanja uz upotrebu uobičajene parametarske analize pokazale su izuzetna ograničenja. Prvim korakom se pokušala utvrditi maksimalna moguća korelacija između varijabli koje čine pojedine dimenzije i elemente socijalnog kapitala te varijabli procjene aktivnosti unutar klastera. Analiza je provedena kanoničkom korelacijskom analizom. [8] Pri tome dimenzije i pripadajući elementi socijalnog kapitala predstavljaju manifestne varijable s jedne strane, a pojedina aktivnost unutar klastera manifestne varijable s druge strane. Ispitivanjem korelacija između manifestnih varijabli dobiju se latentne varijable koje su rezultat maksimalno moguće korelacije između dvaju nizova manifestnih varijabli. Odnos između manifestnih i latentnih varijabli prikazan je shemom, tablica 1.

Oznaka	Naziv <i>Manifestne varijable</i>	Oznaka	Naziv <i>Latentne varijable</i>	Oznaka	Naziv <i>Latentne varijable</i>	Oznaka	Naziv <i>Manifestne varijable</i>
1	2	3	4	5	6	7	8
M1	Uopćeno povjerenje	L1	Socijalno povjerenje	L4	Procjena aktivnosti klastera	M1	Razmjena informacija među članicama
M2	Povjerenje u institucije					M2	Zajednička edukacija zaposlenika
M3	Važnost poštivanja normi					M3	Zajednička ulaganja u istraživanje i razvoj
M4	Broj članstava u udruženjima	L2	Udruživanje			M4	Zajedničko istraživanje tržišta

M5	Aktivnost članstva u udruženjima					M5	Suradnja sa sveučilištima, fakultetima i istraživačkim centrima
M6	Neutemeljeno traženje socijalnih povlastica	L3	Poštivanje normi sugrađana			M6	Zajednički nastup prema partnerima i na sajmovima
M7	Varanje na porezu					M7	Zajednička promidžba
M8	Primanje mita					M8	Financijska potpora Vlade, lokalne samouprave i potpornih institucija
M9	Davanje mita						

Tablica 1. Shema dimenzija socijalnog kapitala menadžera i njihove procjene aktivnosti klastera - odnos između manifestnih i latentnih varijabli

Osim što se tehnikom kanoničke korelacije maksimizira korelacija između dva skupa varijabli, njena primjena rezultira i relativnim udjelima varijabli na pojedinoj kanoničkoj *varijati*. Analiza kanoničkih korelacija relativno je robusna i dobro „podnosi“ male uzorke i odstupanje od normalne distribucije [8]. Provedena analiza kanoničkih korelacija skupa varijabli koje čine uopćeno povjerenje, povjerenje u institucije, varijabli vezanih uz oportunitizam, varijabli percepcije o poštivanju normi sugrađana i skupa varijabli koje čine procjenu aktivnosti unutar klastera, nije dala značajne rezultate na razini signifikantnosti 0,05. Kako je bilo i očekivano, zbog nepostojanja statistički značajne bivarijatne korelacije, niti analiza kanoničkih korelacija varijabli dimenzija socijalnog kapitala i varijabli procjene aktivnosti unutar klastera nije dala značajne rezultate. Zbog toga, u drugom koraku, povezanost pojedinih dimenzija i elemenata socijalnog kapitala menadžera i njihove procjene aktivnosti unutar klastera istražena je računanjem neparametrijske, Kendallove Tau-b korelacije između ovih varijabli [22]. Neparametrijska je korelacija izabrana zbog negausovske distribucije nezavisnih varijabli (dimenzija socijalnog kapitala), kao i zbog činjenice da je zavisna varijabla (percepcija aktivnosti unutar klastera) po svojoj naravi ordinalna.

4. Rezultati i diskusija

Rezultati su pokazali da na razini signifikantnosti $\alpha=0,01$ postoji statistički značajna korelacija između procjene menadžera o aktivnostima unutar klastera i povjerenja u institucije te aktivnog članstva u udrugama, iako je veličina tih korelacija vrlo mala (0,220 odnosno 0,134). Drugim riječima, pojedinci koji imaju manje povjerenje u institucije i koji su manje aktivni u udrugama, aktivnost unutar klastera percipiraju kao manje izražene.

Dimenzije i elementi socijalnog kapitala		Koeficijent korelacije	Statistička značajnost
1.a.	Uopćeno povjerenje	-0,050	0,488
1.b.	Povjerenje u institucije	0,220	0,001
1.c.	Važnost poštivanja normi	0,098	0,164
2.a.	Pasivno članstvo	-0,025	0,749
2.b.	Aktivno članstvo	0,134	0,070
3.	Poštivanje normi sugrađana	-0,013	0,850

Tablica 2. Neparametrijska korelacija (Kendallov Tau-b) pojedinih dimenzija i elemenata socijalnog kapitala menadžera s procjenom aktivnosti unutar klastera

Kod ispitivanja višestrukog članstva menadžera u udrugama s njihovom procjenom aktivnosti unutar klastera utvrđeno je da postoji statistički značajna korelacija i iznosi 0,144. (signifikantnost $\alpha=0,01$).

Dobiveni rezultati analize u potpunosti su u skladu s rezultatima istraživanja koje su proveli Raiser i sur. [20] koristeći podatke Svjetskog istraživanja vrijednosti, provedenog 1995. godine. Rezultati njihova rada su pokazali da u tranzicijskim zemljama ne postoji povezanost između uopćenog povjerenja i gospodarskih performansi u mjeri u kojoj je to izraženo u zrelih tržišnim gospodarstvima. Autori navode da je umreženost i povjerenje u javne institucije u pozitivnoj korelaciji s gospodarskim rastom i to povjerenje u institucije koje su od posebne važnosti u procesu tranzicije, pravni sustav i policiju, dok su rezultati za političke institucije dvosmisleni. Kako su klasteri u Hrvatskoj u većini slučajeva stvoreni u suradnji s institucijama na državnoj razini i djelomično u suradnji s lokalnim vlastima, nisu neočekivani rezultati prema kojima postoji statistički značajna pozitivna povezanost povjerenja menadžera u institucije s procjenom aktivnosti unutar klastera, a u skladu su i s stajalištima Hardina [10] te Knacka i Keefera [15] koji sugeriraju da gdje je uopćeno povjerenje nisko i ne postoji naznaka poboljšanja, institucionalne reforme koje pružaju bolje formalne mehanizme za pouzdanu provedbu ugovora i pristup kreditima su i važniji od većeg povjerenja.

Dobiveni rezultati istraživanja, prema kojima je prisutno povjerenje u institucije menadžera uz istovremeno nepostojanje povezanosti uopćenog povjerenja s njihovom pozitivnom procjenom aktivnosti klastera, u suprotnosti su s očekivanjima i rezultatima pojedinih dosadašnjih istraživanja socijalnog kapitala, Warren [29], Rothstein i Stolle [21], Šalaj [24], dok prema Uslaneru povezanost između institucionalnog i socijalnog, u ovom radu zvanog uopćenog, povjerenja, važi samo za etabrirane, ekonomski razvijene, demokracije, dok se to ne može reći za ekonomski manje razvijene države, osobito za postkomunističke [28].

U dosadašnjim teorijskim i empirijskim objašnjenjima autori su naglašavali i povezanost povjerenja u institucije s poštivanjem normi, kao što je za taj odnos Štulhofer rekao da je dvosmjernan, da su norme građevni materijal institucija, a institucije pak, jamstvo održavanja normi. U kulturno otvorenim i mobilnim društvima, norme koje reguliraju društveni rad teško mogu opstati bez potpore sankcija – osobito negativnih – te se institucije pojavljuju kao *čuvari normi*

osiguravajući njihovo poštivanje, resurse za kažnjavanje prekršaja, ali i simbolički prostor za kolektivno potvrđivanje društvenih obveza [25].

Analiza povezanosti višestrukog te aktivnog članstva u udruženjima građana i gospodarske razvijenosti, u skladu je s istraživanjima Beugelsdijk i Van Schaik [2] prema kojima je aktivno i višestruko članstvo pozitivno povezano s gospodarskim performansama. Ovi rezultati mogu se povezati s rezultatima istraživanja Bauernschuster i sur. [1] koji su utvrdili da postoji povezanost između članstva u udruženjima i sklonosti pojedinca poduzetništvu te je u skladu s očekivanjima, jer su ispitanici osobe koje svoje djelovanje temelje na suradnji.

5. Zaključak

Poruka koja proizlazi iz literature o socijalnom kapitalu upućuje da način i uvjeti povezivanja s drugima imaju implikacije na bolje gospodarske performanse. Iz toga proizlazi i stajalište da zajednicu koja obiluje socijalnim kapitalom obilježava želja za ostvarivanjem zajedničkih nasuprot pojedinačnih ciljeva u okviru postmaterijalističke vrijednosne orijentacije. Polazeći od toga, rezultati ispitivanja razine socijalnog kapitala menadžera i utvrđivanje povezanosti s njihovom percepcijom razine aktivnosti unutar klastera trebali bi biti pozitivni i značajni. Rezultati su pokazali da postoji statistički značajna korelacija između povjerenja u institucije te aktivnog članstva u udrugama s boljom procjenom menadžera o aktivnostima unutar klastera, iako je veličina tih korelacija vrlo mala. Pasivno članstvo je negativno povezano s aktivnostima klastera, što nije iznenađujuće s obzirom na upozorenja prethodnih istraživača o nužnosti istraživanja razine aktivnog te višestrukog članstva te manjkavostima ispitivanja odnosa pasivnog članstva i gospodarskih performansi. Ovo istraživanje pokazalo je da postoji statistički značajna povezanost višestrukog članstva menadžera u udrugama s njihovom višom ocjenom aktivnosti unutar klastera. Rezultati su pokazali da je uopćeno povjerenje i percepcija poštivanja normi sugrađana negativno povezana s većom ocjenom aktivnosti klastera, ali ti rezultati nisu statistički značajni.

6. Literatura

- [1] Bauernschuster, S.; Falck, O. & Heblich, S. (2010). Social Capital Access and Entrepreneurship, *Journal of Economic Behavior & Organization*, 76(3), pp. 821–833
- [2] Beugelsdijk S. & Van Schaik, T. (2005). Social Capital and Growth in European Regions: an Empirical Test, *European Journal of Political Economy*, (21)2, pp. 301–324
- [3] BIOS Poduzetnički inkubator Osijek, (2012). *Klasteri u Republici Hrvatskoj 2011.*, Osijek
- [4] Bourdieu, P. (1986). The Forms of Capital, u: *Handbook of Theory and Research for the Sociology of Education*, Richarson, J.G. (Ed.), pp. 241-258, Greenwood Press, New York

- [5] Coleman, J. S. (1988), Social Capital in the Creation of Human Capital, *The American Journal of Sociology*, 94 (Supplement), pp. 95-120
- [6] Fukuyama, F. (2000). *Povjerenje: Društvene vrline i stvaranje blagostanja*, Izvori, Zagreb, Naslov izvornika: *Trust: The Social Virtues and The Creation of Prosperity*, 1995. The Free Press, New York
- [7] Fidrumc, J. (2012). How Persistent is Social Capital?, Working Paper No. 12-04, *Centre for Economic Development & Institutions Brunel University (CEDI)*, West London
- [8] Hair, J. F.; Anderson, R. E.; Tatham, R. L. & Black, W. C. (1998). *Multivariate Data Analysis*, Fifth Edition, Prentice, Hall International, Inc.
- [9] Hanifan, L. J. (1916). The Rural School Community Center, *Annals of the American Academy of Political and Social Science*, 67, Sep., 1916, pp. 130-138
- [10] Hardin, R. (1982). *Collective Action*, Baltimore, MD: Johns Hopkins University Press
- [11] Helliwell, J. F. (1996). Economic Growth and Social Capital in Asia, NBER, *National Bureau of Economic Research*, Inc. Working Papers 5470
- [12] Ionescu, D. (2005). Social Capital: A Key Ingredient for Clusters in Post-Communist Societies, Cluster country case study Slovenia, *Business Clusters, Promoting Enterprise in Central and Eastern Europe*, OECD, Paris
- [13] Jacobs, J. (1961). *The Life and Death of Great American Cities*, Random House, New York
- [14] Kim, J-O. i Mueller, C. W. (1978), *Introduction to Factor Analysis: What It Is and How To Do It*, Sage Publication Inc.
- [15] Knack, S. & Keefer P. (1997). Does Social Capital Have an Economic Payoff? A Cross-Country Investigation, *Quartely Journal of Econimics*, 112(4), pp. 1251-1288
- [16] Loury, G.C. (1977). A Dynamic Theory of Racial Income Differences, In: *Women, Minorities and Employment Discrimination*, Wallace, P.A. & Lamond, A. (Eds.), Lexington Books
- [17] Peiró-Palomino, J. & Forte Deltell, A. (2013). Does Social Capital Matter for European Regional Growth?, *Economics Department*, Universitat Jaume I., Working Paper 2
- [18] Portes, A. i Landolt, P. (1996), Downside of Social Capital, In: *The American Prospect*, 26, May–June, 18-21
- [19] Putnam, R.; Leonardi, R. & Nanetti, R.Y. (2003). *Kako demokraciju učiniti djelotvornom, Civilne tradicije u modernoj Italiji*, Fakultet političkih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb, Naslov izvornika: *Making Democracy Work, Civic Traditions in Modern Italy*, 1993. Princeton University Press
- [20] Raiser, M.; Haerpfer C.; Nowotny T. & Wallace C. (2001). Social Capital in Transition: A first look at evidence, *EBRD Working Paper* 61, London
- [21] Rothstein, B. & Stolle, D. (2003). Social Capital, Impartiality and the Welfare State: An Institutional Approach, In: *Generating Social Capital: Civil Society and Institutions in Comparative Perspective*, Hooghe, M. & Stolle, D. (Eds.), pp. 191-210, Palgrave, New York

- [22] R Tutorial, *Significance Test for Kendall's Tau-b*. <http://www.r-tutor.com/gpu-computing/correlation/kendall-tau-b> Accessed:2016-01-14
- [23] Šalaj, B. (2003). Koncept socijalnog kapitala u komparativnoj politici, *Politička misao*, 40(4), pp. 126-144
- [24] Šalaj, B. (2007). *Socijalni kapital*, Fakultet političkih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb
- [25] Štulhofer, A. (1995). O racionalnosti, normama i institucijama: evolucija sociokulturnog kapitala kao model institucionalne promjene, *Društvena istraživanja* 4(6), pp. 953-981
- [26] Štulhofer, A. (2003). Društveni kapital i njegova važnost, u: *Socijalna rekonstrukcija zajednice*, Ajduković, D. (ur.), Društvo za psihološku pomoć, Zagreb
- [27] The World Bank (1998), *The Initiative on Defining, Monitoring and Measuring Social Capital*, Working Paper No. 1.
- [28] Uslaner, E. (2002). *The Moral Foundations of Trust*, Cambridge University Press, Cambridge
- [29] Warren, M. (2001). *Democracy an Association*, Princeton University Press
- [30] *World Values Surveys 1981-2008 Official Aggregate v.20090901*, 2009. World Values Survey Association (www.worldvaluessurvey.org). *Aggregate File Producer*: ASEP/JDS, Madrid